

KRONIKK & DEBATT

KRONIKK:

E-post:
kronikk@klassekampen.no
Maks 6000 teikn inkludert
mellomrom. Legg ved
portrettfoto.

DEBATT:

E-post:
debatt@klassekampen.no
Innlegg over 3000 teikn kan
bli korta ned. Legg ved
portrettfoto.

Hilde Reinertsen
hilder@klassekampen.no
Kronikk- og debattredaktør.

Tollef Mjaugedal
tollefm@klassekampen.no
Redaksjonssekretær.

Klassekampen honorerer normalt ikke innsendt stoff. Innsendaren si e-postadresse blir trykt med mindre innsendaren reserverer seg mot dette. For Klassekampen sine generelle vilkår for publisering, sjå www.klassekampen.no/KK/index.php/news/home/generelle_vilkaar

DEBATT ►

Finansdepartementet velger løsninger som undergraver norsk klimapolitikk.

Ulogiske klimatiltak

Edgar Hertwich
KRONIKK

Mens miljø- og utviklingsminister Erik Solheim og forhandlingsleder Hanne Bjurstrøm er på klimatoppmøte i København, undergraver Finansdepartementet regjeringens annonserte klimapolitikk. Episoden om avgift på biodiesel illustrerer dette. Avgiftslegging på biodiesel er ingen enkeltsak; det er konsekvent anvendelse av teorien om virkemiddelbruk i miljøpolitikk som er framlagt i en ny Norsk offentlig utredning: «Globale miljøutfordringer – norsk politikk» (NOU 2009:16).

Jeg er forbauset at denne utredningen ikke har ført til mer offentlig oppstyr, siden utredningen anbefaler en tilbakerulling av nærmest alle klimapolitiske virkemidler med unntak av kvotemarked. En slik politikk vil resultere i økte klimagassutslipp i Norge – stikk i strid med måletsetningen i klimaforliket og Norges internasjonale forpliktelser. NOU-en befinner seg på høring fram til 18. desember – og her får du lese hvorfor du bør være kritisk til utredningen.

«Globale miljøutfordringer – norsk politikk» er bestilt av Finansdepartementet. I utgangspunktet er teksten tung lesning og utilgjengelig for folk uten bakgrunn i samfunnsøkonomi. Kunnskap og innsikt fra andre disipliner eller praktisk erfaring fra næringslivet eller teknologitilvikling er ikke brukt i utredningen. At ett verdenssyn dominerer offentlig politikk i en slik grad er i seg selv problematisk. Når verdenssynet attpåtil leder til resultater stikk i strid med regjeringserklæringen, bør alarmklokkene ringe.

Utredningen tar utgangspunkt i at det mest effektive virkemidlet for reduksjon av globale klimagassutslipp er en global, enhetlig utslippskostnad i form av et system med omsettbare utslippstillatelser (kvoter) eller skatt på utslipp. I et perfekt fungerende

marked med allvitende og rasjonelle markedsdeltakere fører det til at de billigste reduksjoner tas først. Teknologistandarder, omsetningspåbud og subsidier vil ifølge teorien føre til økte kostnader fordi det vil fremme visse tiltak framfor de billigste som markedet ville ha valgt. Slike virkemidler kan derfor kun rettferdiggjøres for å korrigere for markedssvikt, eller i tilfelle markedsprisen ikke reflekterer de sanne kostnader.

Finanskrisen har nå ført til at det også i samfunnsøkonomi stilles spørsmål ved den hyppige bruken av antagelser om markedsdeltageres regneferdighet og kunnskapsnivå. Psykolog Daniel Kahneman fikk Nobels minnepris i økonomi for å dokumentere at

tilstrekkelig for dekke miljøskader forårsaket av utslipp. Det er nå bredt politisk og faglig enighet at global oppvarming bør begrenses til to grader. Radikale utslippsreduksjoner er nødvendig for å oppnå det: fra 10–30 tonn per person og år i i-land ned til 1–2 tonn. Det lønner seg ikke å vente, tvert imot.

Kvotekostnaden i EU i dag utløser få klimatiltak, så få at Europakommisjonen oppfordrer til, eller pålegger, bruk av kraftige virkemidler som innmatingstariffer for fornybar kraft og innføring av byggeforskrifter og energistandarder. I tillegg er EU villig til å ta på seg større utslippsreduksjoner som del av en global avtale. Dette kan bare tolkes som en vedkjennelse av at utslippsreduksjoner i

KUN KVOTE-MARKED? En ny utredning anbefaler tilbakerulling av nærmest alle klimapolitiske virkemidler med unntak av kvotemarked, skriver Edgar Hertwich. **FOTO:** AFP/SCANPIX

nadene er for lave, er at det ikke lar seg gjennomføre politisk med for raske økninger. I Storbritannia forsøkte Tony Blair en eskalerende drivstoffavgift i sin første periode, og ble stoppet av sinte lastebilførere som stanset trafikken i protest. I tillegg vil en høy utslippskostnad for alle sektorer føre til en flytting av industri til u-land som mangler utslippsprising. Jeg ønsker også en høy pris på utslipp for å fremme omlegging av produksjon og forbruk i en mer klimavennlig retning. Men teknologiene som er helt nødvendig for den påkrevde utslippsreduksjonen blir først konkurransedyktige med en CO₂-pris omkring 100 euro per tonn. Det finnes få land hvor en slik pris er politisk gjennomførbart. Derfor krever innføring av disse teknologier andre virkemidler.

Det er et annet poeng også. Togradersmålet krever rask omlegging til et lavutslippssamfunn. Utslippsreduksjoner som er billigst i dag kan innebære løsninger som fortsatt har for høye utslipp. Gasskraftverk, for eksempel, slipper ut bare halvparten så mye CO₂ som kullkraftverk. Utslippsreduksjonen er kostnadseffektiv per tonn, men for liten. Problemet er at energisystemets infrastruktur har lang levetid, både på produksjons- og forbrukssiden. Ny infrastruktur bør derfor være lavutslipp med en gang – hvis ikke låser vi oss til løsninger som ikke duger på lang sikt. Derfor bør alle nye bygg være passivhus, og alle nye kraftverk fornybare eller med CO₂-håndtering.

Vi vet ennå ikke hvordan et lavutslippssamfunn kommer til å se ut; hvordan vi kan leve godt med kun 1–2 tonn CO₂ hver. Det er ingen som har prøvd. Vi kjenner imidlertid til en rekke tiltak og teknologier som er uunnngåelig om vi skal nå målet. Istedenfor å gjennomføre disse tiltakene, nøler regjeringen. Finansdepartementet bygger opp kompliserte teorier basert på urealistiske forutsetninger og logiske feilslutninger. For å få den politikken som nær sagt alle partier har lovet, bør befolkningen protestere mot en NOU som går imot det velgerne ønsker.

Edgar Hertwich, professor i industriell økologi ved NTNU og medlem i FNs ressurspanel edgar.hertwich@ntnu.no

«Finansdepartementet bygger opp kompliserte teorier basert på urealistiske forutsetninger»

mennesker i praksis ikke handler rasjonelt – selv ikke når de blir gjort oppmerksom på egen irrasjonell adferd. I år gikk prisen til Elenor Ostrom og Oliver Williamson for studier om hvordan institusjoner påvirker aktørenes økonomiske adferd; studier som går bort fra disse tvilsomme antagelser om allvitendhet og rasjonalitet.

Den største svakheten i utredningens resonnement om virkemiddelbruk er imidlertid antagelsen om at utslippsprising er

tråd med dagens EU-politikk ikke er tilstrekkelig for å nå togradersmålssettingen. EUs kvotepris er med andre ord langt fra høy nok til at faktiske miljøskader reflekteres i energiprisene.

Hvis utslippets miljøkostnader i realiteten er høyere enn utslippsprisingen som kan oppnås gjennom skatter eller kvotemarkedet, er det samfunnsøkonomisk lønnsomt å ta i bruk andre virkemidler for å redusere utslipp.

En av grunnene til at utslippskost-